

Viipurin Suomalaisen
Kirjallisuusseuran
toimitteita

12

HELSINKI 1998

ISSN 1236-4304

Lappeenrannan Kirjapaino Oy 1998

Ilkka Korhonen

Torkkelin killan Viipuri-kirjasto

Viipuri-kirjaston syntyvaiheet

Perinteikäs viipurilaisseura Torkkelin kiltä sai vuonna 1985 aivan uudenlaisen toimintamuodon retkien, illanviettojen ja luentosarjojen lisäksi, kun sen puitteissa ryhdyttiin harrastamaan kirjallisuutta, lähinnä kirjojen keräysmielessä. Killan kirjastotoiminnan syntysanat lausuttiin tosin jo edellisenä vuonna, mutta varsinainen toiminta pääsi käyntiin 1. helmikuuta 1985.

Alkuunpanevana voimana oli professori **Jaakko Paavolainen**. Aloite Viipurin muiston säilyttämisestä jälkipolville kirjaston muodossa oli hänen ajatuksensa. Hän loi koko toiminnalle puitteet, jotka pääpiirteissään ovat edelleen voimassa. Hän oli luonnollisesti myös toimintaa organisoimaan perustetun toimikunnan ensimmäinen puheenjohtaja ja antoi lahjoituksellaan kirjastolle runsaan pesämunan.

Jaakko Paavolaisen lähtökohta oli luoda kirjastosta eräänlainen Viipurin linna, elävä monumentti jälkipolville menneestä Viipurista. Tässä hänen värikkäitä ajatuksiaan vuodelta 1984:

”Lähtökohtana on ajatus, että kaikki Viipurista kirjoitettu on meille rakasta ja arvokasta. Hanke tähtää siihen, etteivät Viipurin muistoja säilyttävät kirjat katoaisi taivaan tuuliin sukupolvien vaihtuessa ja että Viipurin muisto näiden kirjojen kautta aina pysyisi verevänä ja todellisena eikä vaalenisi kalpeaksi, verettömäksi ja kaavamaiseksi. Haluamme Viipuri-kirjaston kautta kertoa jälkipolville, mikä kaupunki Viipuri oli, keitä siellä asui ja mitä se toimitti historiansa aikana. – Viipurin linnaa meillä ei enää ole. Torkkelin kiltä haluaa tällä keräyksellä oman ’linnansa’, jonka rakennusaineksina ovat kirjat, tiedon ja sivistyksen välikappaleet. Se linna voi tarjota palveluksiaan kaikille tutkijasta omien juuriensa etsiskelijään asti.”

Paavolainen ei tietenkään voinut aavistaa, että ennen pitkää oikean linnan takaisin saanti voisi näyttää mahdolliselta. Silti ajatukset ovat edelleen ajankohtaisia. Onhan hienoa, kun Torkkelin kiltä kerran voi luovuttaa kauniiseen, taidolla entisöityyn Aallon piirtämään kirjastoon oman kokoelmansa. Siis tietenkin Suomeen kuuluvan Viipurin kirjastoon. Tai ehkä kirjasto säilytetäänkin linnaan sisustetussa Torkkelin killan omassa huoneistossa.

Kirjastosta ei kuitenkaan ollut ainakaan alkuvaiheessa tarkoitus luoda mitään lainakirjastoa, sillä pääosa kirjoista on luonnollisesti saatavissa eri julkisista kirjastoista. Eräitä harvinaisuuksia kirjojen joukossa toki on, ja näitä voidaan antaa tutkimuksen käyt-

töön. Koska kirjaston luetteloa ei ole painettu eikä muutenkaan levitetty ulkomaailmaan, edellyttää sen käyttö, että tarvitsijalla yleensä on tieto koko kirjastosta. Lainaustalveta vaikeuttaa pysyvän sijoituspaikan puuttuminen.

Mikä on Viipuri-kirja?

Tähän asti on ollut puhe Viipurista ja kirjastosta, mutta ei ole sanallakaan kerrottu, millaisia kirjoja kirjastoon halutaan saada. Pääperiaatteet tässäkin asiassa luotiin jo kymmenen vuotta sitten. Keksittiin nimi *Viipuri-kirja*.

Ensinnäkin Viipuri-kirjaksi kelpaa itsestäänselvänä kirja, joka käsittelee pelkästään Viipuria, sen historiaa, taloutta, ihmisiä, arkkitehtuuria, mitä vain. Sana Viipuri on usein jo tällaisen teoksen nimessä. Samaan kategoriaan kuuluvat teokset, jotka käsittelevät jotain Viipurissa toiminutta yhteisöä, liikeyritystä tai henkilöä. Kolmantena ryhmänä ovat teokset, yleensä kaunokirjalliset, jotka tapahtuvat Viipurissa.

Näennäinen ongelma tulee eteen teoksen kohdalla, joka vain osittain kertoo Viipurista tai tapahtuu siellä. Tulkinta on tässä tapauksessa varsin väljää. Mutta jos teoksen ainoa kosketus Viipuriin on sivulauseessa esiintyvä maininta Viipurin rinkilästä, tai sitten Kalle Kustaa Korkki seikkailuissaan ajaa junalla Viipurin läpi, ei tällaisen kirjan ottamista Viipuri-kirjastoon voine pitää tarpeellisena. Tarkkoja kriteerejä ei voi kukaan sanoa, hankalissa tapauksissa on käytetty tervettä järkeä.

Toinen pääryhmä ovat kirjojen tekijät. Kirjastoon kuuluvat ilman muuta viipurilaiset kirjailijat. Kuka sitten on viipurilainen kirjailija? Kysymys on yhtä moniulotteinen kuin edellinen kysymys Viipurista kirjan kohteena. Viipurissa syntynyt ja siellä asunut kirjoittaja on itsestäänselvästi Viipuri-kirjailija, vaikka hänen koko tuotantonsa käsittelisi Australian alkuasukkaita.

Viipurissa läpikulkumatalla syntynyt kirjailija ei varmasti kuulu joukkoon, jos tämä jää hänen ainoaksi siteekseen Viipuriin. Sen sijaan henkilö, jonka elämäntyöstä ja toiminnasta joltinenkin osa on liittynyt Viipuriin, otettakoon mukaan.

Viipurissa kustannetut teokset saattavat kuulua kirjastoon myös, varsinkin erikoisteokset, tosin ei esim. Helsingin puhelinluettelo, vaikka se olisikin painettu Viipurissa. Teoksen laadulla on tässä kohdin ratkaiseva osuus.

Viipuria esittävät kartat ja Viipurissa ilmestyneet lehdet ovat kirjaston perusainesta, samoin viipurilaisjärjestöjen painotuotteet.

Entäpä sitten ns. arkistoaineisto, jota ovat valokuvat, kirjeet, käsikirjoitukset, muistiinpanot, tositteet, piirrookset ym. Näitäkään kirjastotoimikunta ei hyljeksi, koska kaikki tällainen aines on tärkeää saada talteen.

Kattavammin viimeksimainittua aineistoa kerää toki Viipurin arkistoyhdistys, mutta mikään ei estä Torkkelin kiltakaan tällaisia asiakirjoja hankkimasta, samaan hyvään tarkoitukseen kumpikin aineistoa kerää. Toisaalta taas arkistoyhdistyksellä on oma pieni kirjakoelmansa. Ehkä tulevaisuudessa voidaan kirjat liittää yhteiseksi kirjastoksi ja arkistoaineisto puolestaan jättää kokonaan arkistoyhdistyksen haltuun. Yhtä kaikki, esimerkiksi nuotti, jossa on **Boris Sirpon** omistuskirjoitus, sopisi Viipuri-kirjastoon mainiosti.

Kirjaston karttuminen

Kirjaston kartunta lähti liikkeelle siis keräyksen muodossa. Oltiin sitä mieltä, että kilan jäsenillä olisi runsaasti Viipuri-aiheista kirjallisuutta, josta he ennemmin tai myöhemmin olisivat valmiit luopumaan näin tärkeän asian vuoksi. Tiedotuskampanjassa korostettiin, että kaikki kirjat, myös tavallisimmista tavallisimmat, ovat arvokkaita. Kak-